

DOLENJSKE NOVICE

... Dolenjske Novice izhajajo vsak drugi četrtek; ako je ta dan praznik, dan poprej.

Cena jim je za celo leto 14 K, za pol leta 7 K. Naročnina za Nemčijo, Bosno in druge evropske države znaša 16 K, za Ameriko 18 K. List in oglasi se plačujejo naprej.

Vse dopise, naročnino in oznanila sprejema tiskarna J. Krajec nasl.

Strankarstvo v Jugoslaviji.

III.

Zgoraj smo navedli glavne stranke v naši državi. Ob zadnji krizi pa so časniki objavili še bolj natančno, v kake klube ali skupine so razdeljene velike stranke.

Tu sledi: Stranke v narodnem predstavništvu v Beogradu. Narodno predstavništvo šteje zdaj 288 narodnih poslancev. Porazdeljeni so v 16 skupin z 12 konstituiranimi klubi in 4 nekonstituiranimi skupinami. Konstituirani klubi so: 1. Radikalci (Pašić — Protić) z Aleksem Žujovićem 73 članov. — 2. Demokrati (Pribičević — Kramer) z dr. Smolako in dr. Čigrinjo 74 članov. — 3. Narodni Starčevićanci (dr. Laginja, dr. Pavelić) z dr. Lorkovićem in drugovi 27 članov. — 4. Samostalski (L. Davidović — Drašković) brez Jaše Prodanovića 25 članov. — 5. Jugoslovanski (dr. Korošec) 19 članov. — 6. Socialistična (Korač) brez Lapčevića 11 članov. — 7. Neodvisno-demokratski (dr. Medaković — dr. Peleš) 7 članov. — 8. Nacionalistični liberalci (dr. Veljković) 8 članov. — 9. Neodvisno-radikalni (radikalni disidentje (dr. Draža Pavlović — Marko Trifković) 6 članov. — 10. Nacionalistični, liberalni (Ribarac) 6 članov. — 11. Napredni (brata Marinković) 6 članov. — 12. Bunjevaško-Šokaško-Slovaški (dr. Blaško Rajić) 5 članov. — Nekonstituirane manjše skupine so: 1. Črno-gorci 9. — 2. Ne ve se, kateri skupini ali stranki da pripadajo (Trumbić, Tresić-Pavičić, Banjanin) 7 članov. — 3. Republikanci (Jaša Prodanović) 4 člane. — 4. Dragiša Lapčević. — Zgoraj imenovanih 12 klubov šteje 267 članov, izven kluba 4 skupine z 21 člani, skupaj 288 poslancev.

Glavni skupini sta: radikalna in demokratska, katera pa sama za-se nima nobene večine v predstavništvu. Iskati si mora pomoči pri manjših klubih. Jugoslavenska demokracija si skuša pridobiti za sodelovanje socijaliste. Zdi se, da si demokrati vsekako hočejo osvojiti vladu, da si tako pripravijo pot za konstituanto. Še-le ta zbornica, ki bo izšla iz občne volilne pravice, bo pokazala pravo mišljenje

ljudstva, ako bodo namreč volitve proste in brez vladnih mahinacij, kakor svoj čas pod mažarskim uplivom na Hrvatskem, ali pod nemškim uplivom na Slovenskem.

Omenjali smo pri prvoimenovani radikalni stranki, da je bilo njeno glavno delovanje osredotočeno v povzdigo „Velike Srbije“. To je pač imelo pomen pred to svetovno vojsko in je tudi nekoliko pripomoglo k njenemu izbruhu, ker stara Avstrija ni mogla mirno gledati rovarenja Srbije, ki je bilo naperjeno proti njenim južnim deželam. A po ujedinjenju troimenskega naroda je ta razlog odpadel.

Tudi na Hrvatskem so struje, ki so hotele voditi le o „Veliki Hrvatski“. Vsled mešanega prebivalstva srbskega in hrvatskega plemena je ta borba porajala velike nepravilnosti v zgodovinsko hrvatskih zemljah,

Na Slovenskem pa so bile vse stranke v tem edine, da se združi naše pleme v jedni provinci — „Sloveniji“.

Še-le razsulo Avstro-Ogrske je z enim mahom zadovoljilo vsa zgornja stremljenja z ujedinjenjem vseh treh plemen v jedno državo SHS. Dosegli smo še več, kakor smo pričakovali v starih mejah Avstrije.

Kajti Srbija in Črnagora sta svojo samostojnost žrtvovali v korist svojih bratov, živčih v starih mejah bivše Avstro-Ogrske. S tem ujedinjenjem smo dosegli v resnici: „Veliko Srbijo, Veliko Hrvatsko in Veliko Slovenijo, v kolikor ne bo Hrvat in Slovenec mirovna konferenca v Parizu odkrnila zemlje napram nenasičnim Italijanom in Nemcem. Pred vsem svetom so Srbi, Hrvati in Slovenci vsled samoodločbe dokazali, da zahtevajo svoje zemlje, kjer v ogromni večini bivajo njihovi rojaki. Ptujega ne zahtevajo, a svoje hočejo braniti do skrajnosti.

Če smo si pa v tem vsi jedini, je zdaj naša glavna naloga, zastaviti vse svoje moči v dobro konsolidacijo svoje mlade države. Vsa tri plemena naj med seboj tekmujejo v povzdigo gospodarskega, kulturnega, prosvetnega stališča. Drug od drugega se naj uči, da se čem bolj spoznavamo, razne predsodke odstranjujemo, vedno bolj zblížujemo in vzljubimo. Neumorno delo na vseh panogah človeškega napredka in časovni razvoj nas pa pripeljeta do željene asimilacije.

Iz tega tudi sledi, da za zdaj ni misliti na centralizacijo naše države, ker obstojajo še prevelike razlike med plemeni, ki so bila zgodovinsko ločena skozi več stoletij. Njih avtonomija bo gotovo več pripomogla k uspešnemu razvoju mlade države. Ako ima vsako pleme svojo narodno vladu, ki si jo je samo izvolilo, v katero ima zaupanje in katera res svojo oblast rabi v blagobit izročene jej pokrajine, ondi bo sreča in zadovoljnost cvetela.

Temelj tej lepši bodočnosti pa bomo polagali tedaj, ko se izvrši svobodne volitve za konstituanto. Ako bodo vse stranke imele za zvezdo-vodnico jugoslovansko geslo: „Za krst častni i slobodu zlatnu“, bodo svojemu narodu zgradile udoben dom, ki bo privabil še bratsko pleme bolgarsko — v celotno Jugoslavijo. A. J. Podgorjanski.

O razvoju in zoritvi grozdja.

Piše B. Skalicky.

O razvoju in zoritvi grozdja nimajo vinogradniki po večini še pravega pojma ali pa imajo še celo prav zastarele in napačne nazore. In vendar je zoritve grozdja zelo važen pojav v vinogradništvu, o kojem bi moral biti vsak prizadeti natančno poučen, da se obvaruje škode in da zna svoj pridelek o pravem in najprikladnejšem času spraviti.

V razvoju grozdja razlikujemo tri dōbe in sicer: 1.) dōbo rašče, 2.) dōbo zoritve in 3.) dōbo prezoritve.

Dōba rašče se prične s trenutkom, ko trta odevete in se konča s časom, ko jagode dorastejo in se pričnejo mehčati (mecati). Takrat se prevlečejo jagode s tenko voščeno plastjo in se prično barvati, pri belih vrstah postanejo bolj prosevne, pri črnih vrstah pa prično črneti ali modreti oziroma pri rudečih rdečiti.

V dōbi rašče jagode le rasto. Njih sestavina se loči le malo od sestavine zelenih delov trte. Ne vsebujejo skoraj nič sladkorja, nasprotno pa se nabira v jagodah kislina, zlasti proti koncu te dōbe.

V dōbi rašče ima skrbeti vinogradnik le za to, da ohrani jagode zdrave, zlasti da obvaruje grozdje pred boleznimi, to je predvsem pred peronosporo (paležem) in

pred oidijem (plesnobo), ki je v tem času napadajo.

Dōba zoritve grozdja se prične tedaj, ko se grozdje omehča („meca“) ozir. ko se povleče z voščeno prevleko („pride v moko“) in se prične barvati. Tekom te dōbe se vrše v grozdju važne spremembe, ki so merodajnega vpliva na kakovost pridelka. V tem času se tvori v listju, zlasti v bližini grozdja stoječih listih, sladkor, ki prehaja v grozdje. V tem se grozdje bistveno razlikuje od drugega sadja. Med tem, ko se pri drugih sadnih vrstah tvori sladkor šele v plodu (sadu) iz prej tam se nakupičevšega škroba, se tvori pri trti sladkor le v listu. V listu pa se tvori sladkor le toliko časa, dokler je list zdrav in zelen, kajti sladkor se razvija v listnem zelenilu.

Vinogradnik mora tedaj skrbeti za to, da ohrani vse, zlasti v bližini grozdja stoječe liste zdrave. To doseže posebno s pravilnim škropljenjem proti peronospori. Dasi je dokazano, da se tvori sladkor pri trti le v listu, se vendar najdejo pri nas še nevedni vinogradniki, ki v jeseni listje okoli grozdja poskubajo, češ, da pride grozdje bolj na solnce in da bolj dozori.

Grozdju solca ni treba, pač pa listju, ker se le s pomočjo solčnih žarkov in gorkote, ki prihaja od razgrete zemlje, presnavljajo razne snovi v listnem zelenilu v škrob in v sladkor.

Skrbimo torej, da pride zrak in svetloba med trte. Oplejmo in okopajmo vinograd, kajti le snažna in rahla zemlja vpija solčne žarke in oddaja gorkoto listju in grozdju po dnevu in po noči. Porežimo trtam nepotrebne vršičke, skrajšajmo mladike na šparonih do četrtega ali šestega lista nad zadnjim grozdom, oberimo ali skrajšajmo zalistnike, oberimo vse bolne, rumene ali hudo blatne liste, ki povzročajo le nepotrebno goščo, trti pa ne koristijo, nikakor pa se ne dotaknimo zdravih, zelenih listov trte.

Med tem, ko se, zlasti proti koncu zoritvene dōbe sladkor v grozdju čedalje bolj nabira, izgineva v isti meri kislina iz njega. V grozdju ste v tem času navzoči v večji meri zlasti dve kislini in sicer jabolčna in vinska. Obe kislini se nahajata tu proste, to je nevezane na druge snovi. V času zoritve prihajajo pa

Pater Sulpicij.

Spisal Milan Petrovič.

II.

Nekako, ob istem času je jezdil po blatni, razmočeni cesti od Kostanjevice proti samostanu kostanjeviški grajski gospod. Bil je stalni samostanski gost in dober prijatelj s patri. A danes ga ni gnalo v samostan hrepenenje po dobrih belih očetih, pa tudi ne ljubezen do izborne kapljice iz samostanske kleti.

Težka skrb, rezka bol se je zrcalila na njegovem obrazu. Z žalostjo je opazoval strašno opustošenje, ki ga je napravila nevihta. Vse, karkoli je le za ped štrlelo nad zemljo, je bilo steptano in zbito v tla. Drevje je bilo oklesčeno in je molelo svoje gole veje v zrak, kakor po zimi. Par smrek je ležalo s koreninami vred izruvanih na tleh, nekaj topolov pa je bilo celo prelomljenih. Molče in z bridkostjo je opazoval vse to razdejanje, zmajal z glavo ter pogljal konja v dir.

V hipu je pred vrati. Pozvoni in vratar Jakob mu odpre. Konja prepusti

hlapcem, sam pa odhiti po stopnjicah navzgor. Na hodniku prvega nadstropja mu pride naproti prijor Andrej. Po prijateljskem pozdravu izgovori grajščak prijorju par besedi. Ta prebledi ter ga odpelje v opatovo sobo v drugo nadstropje.

„Ave, amice!“ ga pozdravi opat in mu seže v roko.

„Ave, reverendissime! Žalostna pot me je pripeljala pod vašo gostoljubno streho. Žalostna je narava, bičana od mogočne roke božje, žalostna moja duša ob tej bridkostipolni resnici. O, odkar je zavladal Jožef, maledictus in aeternum, od tedaj nimajo miru služabniki Boga Najvišjega, ki so se zatekli v samoto in se skrili pred zlobo sveta. Reverendissime, samostan v Stični je razpuščen — — —“

„Je-li mogoče?“

„Ne, mogoče; resnica je, bridka resnica. Tu pismo, ki Vam izključuje dvome.“

Po bliskovo se je raznesla ta novica po samostanu. Vrata celic so se odpirala in zapirala, bele postave so hitele sem ter tja in se zbirale pred opatovo sobo. Z bledih lic je odsevala skrb in bojazen,

ker vsak je vedel, da kar se je zgodilo Stični, se zgodi lahko danes, jutri tudi kostanjeviškemu samostanu. Neka tajna in strašna mōra se je razpasla po hodnikih, sobah in dvoriščih, vse je tlačila neka nevidna sila k tlom in vsa srca so drgetala pred nečem brezmejnem, neznan-sko, strašnim —

Tudi v celico p. Sulpicija, ki je ležal ves bolan in potrta, je prodrla ta strašna novica. Tudi njegovo srce je drhtelo v nemi grozi in prvič v življenju bi si bil skoro želel smrti. Pa ni še bila polna njegova čaša bridkosti, njegovo srce se ni doživelo najhujšega vdarca — — —

Minil je teden od onega dne. Solnce je z umirajočimi žarki poljubljalo zlati križ na zvoniku in objemalo vrhove smrek, begalo od okna do okna, da so žarela kakor plamen in da se je zdelo, kakor da divja po sobah neukročeni ogenj in meče svoj krvavo-rdeči soj naokoli. Zadnji žarki so trepetali na visokih topolih, kakor bi hoteli prositi odpuščanja dolge, gole, na

kvišku moleče veje. Zadnjič so zaplesali žarki na zvoniku, zadnjič je vrglo pramen na mali zvonček na njem, ki se je stresel, se zazibal in kakor v strahu trepetajoči glasovi so se razlili čez samostansko zidovje, splavali preko uničenega polja in travnike tja čez vrhove temnih Gorjancev.

Hodniki so oživel. Bele postave so se prikazovale in zginjale skozi mala vrata pod korom v prostorno cerkev. Nemirno je migotala lučica pred Najsvetejšim, globoko so se priklanjale bele postave in drsale kakor duhovi po kamenitem tlaku k sedežem ob straneh. Vsi so bili že zasedeni, le opatov, prijorjev in Sulpicijev je bil še prazen.

Odpro se vrata in v cerkev stopi stari Sulpicij. Ob palici leze po cerkvi. V enem tednu so se njegovi pepelnati lasje pobelili popolnoma in njegova sključena postava se je upognila še globlje. Nehote se ozro nanj stanovski tovariši in vsem se zasmili v srce.

Molitve se prično. Nič veselo ne odmevajo hvalnice pod visokimi oboki, nič se ne dviga molitev kot ponosen orel tja pred prestol Najvišjega, temveč trepeče

v jagode iz zemlje rudninske snovi, v večji množini, zlasti kalij.

S kalijem se spaja močnejša, to je vinska kislina na vinskokisli kalij, ki ga poznamo pod imenom vinski kamen. Ta se, kakor znano, med kipenjem iz mošta izloča in tvori na dogah sodov škrlup lepih kristalov.

V popolnoma zrelem grozdju ne najdemo nobene proste vinske kisline več, vsa je vezana na kalij.

Z apnom, ki prihaja tudi v tem času v grozd, se veže vinska kislina na vinsko kislno apno, ki je težko raztopna sol in ostane že med stiskanjem grozdja večinoma v tropu.

Na oba načina se torej grozdni sok močno razkisa.

Jabolčno kislino pa, ki je sicer šibkejša, grozdne jagode naravnost porablja, to je presnavljajo in v obliki ogljikove kisline izdihujejo.

Iz tega sledi, da v dobi zoritve grozdje čedalje bolj na sladkorju pridobiva in čedalje več kisline izgubiva, to je, grozdje postaja vedno bolj sladko in manj kislno.

(Konec sledi.)

Franjo Neubauer:

Pesem neveste.

Ljubezen, ti moja pšeničica zrela, kaj ne bi ti danes vesela zapela?! Kdo vrigel mi seme je tvoje v srcé? Iz srčne je njivice kal ti poglala, gromóv si in bliskov pretečih se bala, želela pa jasnega, solnčnega dne. Utihnili vihar je, a žarek je górel, v njegovi toplini ti klas je dozórel.

Naj pride moj fántič, njegovo oko zasije naj v blesku mi zore jutranje, naj s krepko, a nežno, ljubečo rokó pšeničko objame in naj jo požanje! Saj njemu je klila, hitela je v klas, za njega je tiho cvetela, ko v mraku sanjavem zahajal je v vas, po njem koprne je drhtela. Naj pride in zrelo klasóvje mu dam, naj hrani, uživa in ljubi ga sam!

Stanovska izobrazba in kmet.

Po dolgih, mukepolnih petih letih svetovne vojske se je začel naš osvobodjeni troimenski narod zavedati od prirode mu dane naravne vrlosti in moči in jo hoče v največji potenci uveljaviti in udejestviti; pokazati hoče svetu, da ne zaostaja za drugimi kulturnimi narodi, kar seveda za časa krvoločnih Habsburžanov ni bilo mogoče — saj je obče znano, da je pod njihovo vladno gospodovalo 50 milijonom ljudi samo nekaj tisoč velearistokratov in velekapitalistov, ki so se rekrutirali le iz

Nemcev in Madžarov. Vsi drugi so bili pa le sužnji, zlasti slovanski prebivalci. Sedaj je pa drugače. Narod se hoče vladati sam. Med vojsko je spoznal svojo moč in nobeden bajonet ali top, nobena sila na svetu je ne more ustaviti. On gre mirno svojo pot, njegova dobra slovanska duša si želi le miru in napredka. V tem kratkem, na pol mirnem času po vojski, ko sklepajo in tuhtajo mirovni delegatje v Parizu o svetovnem miru, je on večinoma že pozabil na gorje in zlodejstva, ki so mu jih prizadajali sosedni narodi — Nemci, Madžari in Bolgari. Bolijo ga le najbolj izmed drugih primorske in dalmatinske rane, ali tudi te se morajo ozdraviti — tega si je on v svesti.

Res z zavistjo gledajo sosede na nas in kar zapopasti ne morejo, da smo tako složni. Radi bi videli, da bi se med seboj klali. Kar čudijo se obstanku naše države, katero bi najraje videli razkosano in ponižano.

Zares, trdi se lahko, da smo mi Jugoslovani šele pred kratkim od mrtvih vstali, svit in zarja, ki obdaja naše vstajenje, tako slavno in čarobno, se zdi sosedom kot nekaka prikazen na obzorju in kot začetek nove épohe na svetu. Motijo se seveda, ako mislijo, da smo še mrtvi; straže, ki so jih postavili po različnih demarkacijskih črtah, nas ne brigajo več. Naše narodno vstajenje, naša sveta troimenska jugoslovanska duša je že razprostrla svoja velikanska krila po vseh delih naše širne domovine.

Z gotovostjo se lahko trdi, da mi poznamo svoje sosede bolje, nego oni nas. Dolžnost je torej naša, da informiramo naše sosede, da nas spoznajo, kaj smo in česa smo zmožni; da pa to dosežemo, je treba dela na vseh poljih. Med posameznimi stanovi našega naroda se opaža veliko gibanje za napredek. Stanovsko so se organizirali predvsem trgovci, delavci in železničarji, pa tudi obrtniki. Vsi stremijo po izpopolnitvi stanovske izobrazbe. Vstanovile so se šole in društva, strokovno časopisje itd. Opaža se že njihov vpliv na posameznika iz njihovih vrst, kar tudi že občutijo drugi, neorganizirani stanovi. Temu se ni čuditi, ker je že od nekdaj usus pri obrtnikih, rokodelcih in trgovcih, da morajo, predno nastopijo samostojno svoj poklic, izkazati svojo zmožnost. In še tako zaničevan čevljarški vajenec mora položiti izpit pred mojstrom o svoji strokovni sposobnosti, ako hoče postati samostojen oziroma mojster. Kaj ne zasluži tudi on, kot po svoje izobražen usposobljenec, svoje priznanje in rešpekt? Seveda v stari Avstriji in deloma tudi še pri starokopitnih Jugoslovanih se na to ne ozirajo. Pri njih je izobraženec le tisti, ki zna spretno pisati in gobeždati, ker je hodil v višje šole, a kljub temu ni zmožen, da bi kaj vstvaril, oziroma po svoji dozdnevni izobraženosti storil.

Nič manj zaničevan je tudi kmečki stan. Kaj pa pomeni kmet, kaj je steber države, se je posebno pokazalo med vojno. Da ga pa vendar prezirajo in zaničujejo, kaj je tega krivo? Slaba vzgoja in dejstvo, da kmet ne pozna samega sebe, njegova nerodnost in enostranost, zaostalost za drugimi stanovi, predvsem pa pomanjkanje strokovne izobrazbe. Le pogledimo si kmeta na češkem! On je med prvimi faktorji v državi. Zakaj mu pa pri nas manjka izobrazbe? Zaradi njegove razpršene organizacije, različnosti strank in principov in zaradi njegovih nestrokovnjaških voditeljev, ki ne vplivajo vzgojevalno na kmeta, marveč ga le begajo in vodijo za nos v posmeh drugim stanovom. Okoli 80% našega naroda je razpršenih in varanih, brez strokovnega vodstva. In taka država naj potem procvita in konkurira na svetovnem trgu? Poklicani faktorji in pravi jugoslovanski voditelji naj se zavedajo tega usodepolnega fakta, ako jim je dobrobit in blagostanje države kaj na srcu. Različne stranke imajo sicer vseskozi strokovno izobrazbo na papirju, v praksi pa ne. Edino odločujoči faktor naj bo pa naša narodna vlada, ki bo dala kmetu zadostno stanovsko izobrazbo in sicer — kakor je izobrazba v ljudski šoli in drugih strokovnih šolah obvezna — tako naj bo tudi kmečka stanovska izobrazba obvezna. Vsak kmečki sin, ki hoče postati gospodar, mora pokazati pred strokovno komisijo gospodarsko sposobnost, ako hoče postati samostojen kmetovalec, s tem, da po končanih osmih letih elementarnega pouka vstopi prej ali slej, vsekakor pred vojaščino, vsaj za eno leto v kmetijsko šolo, ki jo mora dovršiti s povoljnim uspehom. Nato naj mu nudi država še priložnost, da spozna druge dele širše svoje domovine s tem, da ga kot vojaka pošlje za časa vojaške službe v različne kraje naše velike in geografsko mnogolične države, kjer naj svoje teoretično znanje razširi in svoje učenje nadaljuje in se šele potem doma praktično izpopolni, da postane izobražen gospodar in dober Jugoslovian.

Seveda je ustanovitev zadostnih šol šele sčasoma mogoča, oziroma stane mnogo denarja in nimamo dovolj strokovnih moči takoj na razpolago. Zato naj se pritegnejo za sedaj poleg kmetijskih šol tudi boljše, pod državnim nadzorstvom od diplomiranih strokovnjakov upravljana posestva, kjer bi naši mladeniči, bodoči gospodarji, prakticirali eno ali dve leti in obenem uživali praktični pouk od navedenih pravih strokovnjakov, ki bi naj imeli pravico zaenkrat izdajati tudi poleg kmetijskih šol spričevala o usposobljenosti. Nikakor pa ne zadostuje polovičarski pouk — rekel bi šušmarjenje — v ljudskih šolah, o kmetijstvu, kakor tudi ne zadostuje prirejevanje dva-, osem- do 14 dnevnih tečajev na kmetijskih šolah samih. Ampak le temeljita strokovna izobrazba, ki naj bi

trajala primeren čas, eno ali dve leti, na kmetijskih šolah oziroma za enkrat tudi na državnih posestvih; bi imela pri tem uspeh.

Končno naj se upoštevajo v doseg tega cilja vse državne kmetijske naprave, kakor državni sadovnjaki, trtnice, kleti, mlekarne, zemljišča in realitete kmetijskih društev, zadrug itd. Da, tudi na vzorne kmetovalce same se ne sme pozabiti. Dodatno moram še pripomniti, da bi državna posestva in institucije z uporabo teh gojencev na vsak način bolje uspevala in res služile za vzgled vsej okolici, kar je tudi vendar njih pravi in prvotni namen.

F. Kafol, strok. učit., Grm.

Dijaški zavod v novomeškem frančiškanskem samostanu.

2. septembra so se zbrali duhovniki novomeškega III. redniškega okrožja v tukajšnjem samostanu k prvemu skupnemu sestanku. Navzočih je bilo do 35 gospodov. Med drugimi referati je bilo na dnevnem redu tudi predavanje o važnosti dijaškega konvikta za Dolenjsko. Preč. g. dekan iz Metlike, p. Valerijan Učak je v svojem temeljito sestavljenem predavanju govoril tako prepričevalno, da je bila z velikim navdušenjem enoglasno sprejeta resolucija: Takoj se naj ustanovi dijaški zavod za Dolenjce v prejšnjih šolskih prostorih frančiškanskega samostana. Resolucijo je tudi potrdil p. provincijal Avgustin Čampa, ki je prihitel iz Ljubljane k temu važnemu sestanku.

Za to šolsko leto se bo sprejelo manjše število prvošolcev in sicer samo Dolenjcev. Kateri stariši želijo dati svoje otroke v ta novi, prepotrebni zavod za Dolenjsko, naj se takoj oglasijo pri vodstvu zavoda v frančiškanskem samostanu.

Da bo ta zavod odgovarjal novomeškimi dijaškim razmeram, se bo dozidalo temu poslopju še večje poslopje, tako, da bo imelo 40 do 50 dijakov dovolj prostora.

Ker bo vsled priprav za zavod veliko stroškov, osobito, ker se bo še veliko dozidalo, in da bodo lahko dijaki po znižani ceni sprejeti v zavod, prosi podpisano vodstvo vse prijatelje mladine, da blagovolijo podpirati to prepotrebno napravo z denarnimi prispevki, živili, sobno opravo in sploh z vsem, kar se potrebuje za take zavode. — Zatorej Dolenjci, ker je ta zavod pred vsem za vas namenjen, pomagajte nam, podpirajte nas! Vsi darovi se bodo objavili v dnevnih časopisih.

Novo mesto, dne 5. septembra 1919.

Vodstvo dij. konvikta frančiškanski samostan.

Domače in tuje novice.

Spomin zlate maše bo obhajal v nedeljo 14. septembra v Skaručini velečastiti g. duhovni svetnik Mihael Sajé, župnik v p. ter bo ob enem stopil v 80. leto svojega prezaslužnega življenja. Vsemogočni ohrani ljubljene jubilarja še dolgo-dolgo časa v zdravju in vsestranski zadovoljnosti!

Umrl je v Novem mestu 1. septembra od kapi zadet velengledni advokat gosp. dr. Vladimir Žitek v 56. letu starosti. Truplo prerano umrlega so prepešali v Ljubljano, kjer se je položilo v rodbinsko rakev pri sv. Križu k večnemu počitku. Blagopokojnemu gospodu daj Bog večni raj! Prebridko prizadetim naše prisrčno sožalje.

Vpisovanje učencev. Na kralj. drž. realni gimnaziji v Novem mestu bo vpisovanje učencev in učenk v I. razred dne 22. sept. od 8. do 10. ure; v II. do VIII. razred pa 23. septembra od 9. do 12. ure. Sprejemni izpiti za I. razred se prične dne 22. septembra ob 10. uri. Ponavljalni in naknadni izpiti bodo dne 23. in 24. sept. Natančnejša navodila bodo razglašena na uradni deski v veži. — Gimn. ravnateljstvo.

Vpisovanje na trgovski šoli v Novem mestu se vrši 14. in 15. septembra t. l. v novi gimnaziji od 10. do 12. ure. — Izpiti za I. letnik se vršijo dne 15. in

kakor plaha ptica ob tleh; kakor jeki neizpete, pod silo in, težo gorja udušene pesmi, se zdi.

Večkrat utihnejo menihi sredi psalmov, kakor da je ravno ta hip padlo na nje tisto strašno, s tajno grozo pričakovano.

„Magnificat anima mea Dominum — quia respexit humilitatem ancillae suae.“

Opat vstopi. Bled kakor smrt, v levici držeč bel list, z desnico opirajoč se na prijoča, gre počasi proti svojemu sedežu. Pa ne vsede se nanj, marveč se zgrudi pred altarnimi stopnicami, poljubuje tla ter krčevito ihti —

Prenehal je Marijin slavospev, zadnji akordi so ječali pod visokim stropom, kakor nek sredi najlepših melodij s silo pretrgane strune. Globoka tišina in svečan molk je zavladal po cerkvi. Bledi obrazi, v katerih sta žalost in nemir pustila vse neizbrisne sledove, so prebledeli še bolj.

„Fratres in Christo!“

Kakor krik od ostrine meča presunjenega srca so se razlegale besede po cerkvi.

„Fratres in Christo“ — so ponavljale stene, stebri, strop, in zdelo se je, da celo sohe in slike po oltarjih kličejo s presunljivim glasom „Fratres in Christo“.

Kakor da jih žene nevidna sila, so se vzdignili sivolasi očetje in hiteli pred altar ter poklekli okoli svojega opata.

„Bratje! Zadnjič Vam govorim s tega kraja, zadnjič Vas blagoslovljajo moje roke! — Bratje! Kar smo dan za dnem pričakovali, je prišlo. Jožef nas je razpodil kakor jastreb piščeta. Kam naj gremo? Ali moremo pustiti posvečene židove? Tu ostanimo, in dokler bo še kaj življenja v nas, molimo za svoje preganjalce. Molimo za nje, dokler nas ne pokliče Gospod, Bog vojnih trum.“

Opat se je zgrudil na kolena, in po cerkvi je zatrepetala polglasna molitev:

„Pater noster — — — sicut et nos demittimus debitoribus nostris — — —“

Kakor prihuljen volk se je plazil po cerkvi mrak in objemal stebre in stene in zagrinjal sohe in altarje v svoj temni plašč. Vsa cerkev je tonila v temi. Nemirno

je plapolala večna luč in metala blede soj na nizko sklonjene glave menihov. Njih srca so bila prepolna gorja in onemele so jim ustnice.

Tedaj se vzravna med njimi sključena postava sivega starca, luč zaplapola močnejše in njegov obraz zažari nebeske milobe in resnobe.

Kakor iz groba zadoni glas po cerkvi: „Vsemogočni Bog, glej, zadnjič Te kličejo Tvoji služabniki na tem posvečenem kraju, zadnjič pošiljajo glas svoje prošnje pred Tvoj prestol: „Usliši Gospod, usliši naš klic ter odpusti jim, ki ne vedo, kaj delajo!“

*

Vse tiho. Le od altarja sem se razlegajo otožni glasi:

„De profundis clamavi ad Te, Domine, Domine exaudi orationem meam — — —“

Na altarjevih stopnicah pa leži mrtvo truplo p. Sulpicija — — —

16. septembra. Redni poduk se letos začelja še-le 1. oktobra ob 8. uri zjutraj. Natančnejše se izve pri vpisovanju. —

Trgovski gremij v Novem mestu.

Kuratorij novoustanovljene trgovske šole v Novem mestu. Predsednik: g. dr. Fr. Vončina, okrajni glavar; zastopnik na učne uprave: g. Jos. Wester, ravnatelj real. gimn.; zastopnik trg. in obrtn. zbornice: g. U. Horvat, tiskar in knjigar; zastopnik novomeške občine: g. Adolf Pauser, zasebnik; zastopnik in ravnatelj trg. šole: g. dr. Viktor Tiller, profesor real. gimn.; zastopniki trgovskega gremija: gg. trgovci: Karol Barborič, načelnik gremija, Edm. Kastelic, Jos. Kobé, Alfonz Oblak, Jurij Picek, Jos. Turk.

Vpisovanje v novomeške ljudske šole bode v ponedeljek in torek dne 22. in 23. septembra v šolskih prostorih od 8. do 12. ure.

Škofja Loka. Začetek šole v dekliškem zavodu pri uršulinkah — ljudska in meščanska šola ter učiteljske — bo dne 23. septembra (torek) s sv. mašo ob 9. uri. Oglasiti se je v svrhu vpisovanja dan poprej, 22. septembra, pri samostanskem predstojništvu.

Pravico javnosti je dobila frančiškanska gimnazija v Kamniku. Za ravnatelja je nastavljen dr. p. Gracijan Heric. Drugi profesorji so: dr. p. Hadrijan Kokolj, dr. p. Hugo Bren in p. Ciprijan Napast; pomožna učitelja sta p. Bernardin Mlakar in p. Evstahij Berlec, za profesuro se pripravlja p. Janez Žurga.

Vseučilišče v Ljubljani. — Regent Aleksander je potrdil zakon o vseučilišču kraljestva SHS v Ljubljani, Univerza bo imela pet fakultet; medicinska fakulteta bo obsegala izprva samo dva pripravljalna letnika. Obenem je potrdil regent zakon o izpremembah in dopolnitvi že obstoječega zakona za beograjsko vseučilišče. — Za redne profesorje so imenovani za vseučilišče v Ljubljani. Na bogoslovni fakulteti: dr. Ivan E. Zoré, dr. Aleš Ušeničnik in dr. Fr. Ušeničnik, vsi trije doslej profesorji na bogoslovnem učilišču v Ljubljani. — Na pravni fakulteti: dr. Ivan Žolger, bivši minister in redni profesor na vseučilišču na Dunaju; dr. L. Pitamic, izredni profesor na vseučilišču v Črnicah; dr. Bogumil Vošnjak, docent na vseučilišču v Zagrebu, in dr. Ivan Žmavc, bibliotekar I. razreda na vseučilišču v Pragi. — Na modroslovni fakulteti: dr. Josip Plemelj, redni profesor na vseučilišču v Črnicah; dr. Rajko Nachtigal, redni profesor na vseučilišču v Gradcu; dr. Fran Ramovš, docent na vseučilišču v Gradcu, in dr. Prijatelj, kustos na dvorni biblioteki na Dunaju. — Na medicinski fakulteti: primarij dr. Botteri, dr. Šerko in dr. Plečnik. — Na tehnični fakulteti: prof. dr. Rih. Zupanič, docent na tehnični visoki šoli na Dunaju; dr. Karol Hinterlechner, šef geolog, državnega zavoda na Dunaju; prof. dr. Maks Samec na Dunaju, ter ing. dr. Milan Vidmar.

Orli. V Stopičah se je osnoval orlovski odsek. Priglasilo se je že 41 vrlih fantov in se še vedno priglašajo. Orlovska misel zmaga in prodira vedno dalje. — Dolenjska vstaja!

Novomeški Sokol priredi v nedeljo 14. septembra 1919 na Loki javno telovadbo in ljudsko veselico. Začetek ob 15. uri. Sodeluje godba novomeškega Sokola. Vstopnina: Sedeži 3 K, stojišča 1 K. Sprejem gostov na kolodvoru in obhod po mestu ob 13. uri.

Mestna hranilnica v Novem mestu. V mesecu avgustu 1919 je 171 strank vložilo 149.329 kron 70 h; 225 strank vzdignilo 202.579 K 57 h; stanje vlog 8.592.571 kron 19 h; denarni promet 562.351 K 17 h; vseh strank bilo je 524.

Javna zahvalnost. — Županstvo v Novem mestu je prejelo od kluba beograjskih maturantov sledečo zahvalo: Beograd, 12. avgusta 1919. „Beogradski maturanti, ushičeni izvanrednom srdačnošću, kojom su prilikom svoga puta po jugoslovenskim zemljama u Novom Mestu bili dočekani, nemaju dovoljno snažnih reči, da izjave

gradjanstvu Novog Mesta svoju toplu bratstvu zahvalnost za ukazanu im pažnju. Oni koji imaju tu sreću, da pripadaju generaciji podmlatka, koja će prva imati da primi u nasledstvo rad na kulturnom podizanju svoje velike ujedinjene otadžbine, poneli su sa svoga puta dovoljno podstreka da oduševljeno delaju za ceo svoj život. Oni su lično videli i osetili, da jugoslovensko jedinstvo nije više samo jedan daleki ideal, nego stvarnost koja nas zapovednički poziva sve na složan posao. — To je najlepší rezultat koji su beogradski maturanti imali od svoga puta. Oni smatraju za dužnost, da to javno saopšte i da ovim putem zahvale svima gradjanima Novog Mesta, koji su takodje mnogo doprinesli da njihovo ushićenje bude što potpunije. — Uprava „kluba Beogradskih Maturanata“.

Poziv možem in fantom v Belokrajini! Lepo število mož in fantov ima navado vsako leto romati k Mariji Pomagaj na Brezje. Nekatere veže sedaj še obluba, ki so jo v prestani vojski storili, da se bodo šli zahvaliti Materi Božji za srečno oteto življenje. Može in fantje! Pojdimo skupno, nas bo lepše videti, pa naša verska zavest bo bolj poživljena. Prihajali bi na posamezne postaje v Belokrajini k zjutranjemu vlaku v soboto 20. septembra. Popoldan smo že na Brezjah, kjer bo skupna pobožnost ter prilika za spoved. Drugo jutro v nedeljo skupno sv. obhajilo. Popoldan odidemo iz Brezj ter smo z večernim vlakom že zopet doma. Imeli bomo svojega duhovnega spremljevalca. Priglasje za vdeležbo sprejema v vsaki župniji g. župnik.

Porotne obravnave. Pri tretjem rednem porotnem zasedanju pri okrožnem sodišču v Novem mestu, ki se prične 15. septembra t. l., se bodo imeli zagovarjati, v kolikor je dosedaj znano, sledeči obdolženci. — Dne 15. septembra: Jaklič Makso in Dragelj Janko radi hudodelstva rop; Vrabec Jožef radi hudodelstva tatvine. — Dne 16. sept.: Fritz Albin radi hudodelstva tatvine. — Dne 17. septembra: Soško Janez in Tomše Anton radi hudodelstva uboja. — Dne 18. septembra: Stezinar Ferd., Malnerič Ivan in Skala Lovrenc radi hudodelstva goljufige. — Dne 19. septembra: Murn Janez, Rems Urša in Dimek Klara radi hudodelstva tatvine. — Dne 20. sept.: Teropšič Ivan, Muc Alojzij in drugi radi hudodelstva tatvine.

AvtoBUS vozi pošto, ljudi in prtljagovino vsak dan iz Novega mesta proti Krškem in iz Krškega proti Novemu mestu. Iz Novega mesta odhaja ob 6. uri in 30 minut zjutraj in pride v Krško ravnoprav do vlaka, ki vozi ob 9. uri iz Vidma v Zagreb. Iz Krškega odhaja avto ob 3. uri popoldne, toraj pol ure pozneje, ko pride vlak iz Zagreba na Videm-Krško ter pride v Novo mesto okrog pol 6. ure zvečer, tedaj zopet prav do vlaka proti Belokrajini ali proti Ljubljani. Na vozu ima prostora do 20 oseb. Cena za 1 kilometer znaša 50 vin., do Krškega 20 kron. To novo upeljavo, za katere uresničenje gre največja hvala g. Matkotu, pozdravljamo z vsem zadovoljstvom.

Priporočilo narodnega podjetja. V Slovenjemgradu je sekvester Schullerjevih posestev g. Stanko Košir dal v najem takozvani Schullerjev hotel „Sandwirt“ znanemu g. Andreju Oset, ki je bil na Koroškem v Tolstem vrhu ob priliki, ko so Nemci zasedli Koroško, popolnoma oplenjen in uničen. V hotelu, ki se bo poslej imenoval „Hotel Beograd“, je tudi kavarna. Na razpolago so tudi sobe za tuje in vozniki, kegljišče in krasen vrt. Vsem bližnjim in daljnim Slovincem ter potnikom novourejeno podjetje najbolje priporočamo. — G. Oset bo imel v hotelu tudi mesarijo, veletrgovino z vinom ter bo imel vsak čas na razpolago najboljša bela nova in stara vina ter pristna črna dalmatinska vina na drobno in na debelo. Gostilničarji se naj otresejo nemških vinskih trgovcev in potnikov ter naj naročajo od domačih jugoslovanskih vinskih trgovin, ki jim bodo gotovo vsaj jednako dobro postregle kakor nemški judovski vinski trgovci.

Ogenj je nastal 10. septembra t. l. v Cegelnici pri Novem mestu. Oškodovana sta posestnika Kukman in Pavlič. Zgorel je pód, senica, hlev in kozolec. Zažgali so zopet otroci. Pohvalno moramo omeniti vrle železničarje, ki so prihiteli na pomoč ter pomagali ogenj pogasiti.

Sprejemanje nepravilno žigosanih bankovcev. Od davčnega urada smo prejeli pojasnilo, da se nejasno ali dvomljivo žigosani bankovci sprejemajo v plačilo pri vseh državnih blagajnicah. O kaki kaznivosti glede takih bankovcev sploh ne more biti govora, ker veljajo taisti po izdanih predpisih za polnovredne. Da se tedaj ljudstvo s tem ne bega ter da se olajša in omogoči javni denarni promet, bodi zlasti trgovcem in obrtnikom pojasnjeno, da je odkloniti le take bankovce, ki nosijo očitno ponarejeni žig, kar pa se da v slehernem slučaju, je li žig pristen ali ne, lahko presojati.

Varujte se griže! Griža (dizenterija) nastopa, kakor že v zadnjih letih, tudi letos precej pogosto. Povzročajo jo bacili griže, ki s hrano pridejo v črevo in tam povzročajo vnetja, je torej nalezljiva bolezen črevesa. Krčevite bolečine spremljajo pogosto izločevanje jako žleznatega, včasih krvavega blata. Bacil griže, povzročitelj bolezni, izloča se z odpadki in se drži vsega, kar se z njimi neposredno ali posredno onesnaži (roke, perilo, posode, stranišča). Muhe, ki oblezejo izločke, prenašajo bolezenske kati tudi na jestvine. Po umazanih prstih, žlicah itd. in po jestvinah pridejo te kati v prebavilne organe zdravega in povzročajo tako obolenje. Po zraku se bolezen ne prenaša. Vsaka nerednost v prebavilnih organih pospešuje okužbo. Da se ubranimo griže, pazimo na sledeče: 1. Varujmo se vseh težko prebavnih jedi, pred vsem onih, ki so morda onesnažene; ne uživajmo neolupljenega sadja, ne kumar, ne solate. Ne pijmo surovega mleka. V obče uživajmo le kuhane jedi. 2. Na straniščih je paziti na največjo snago; po možnosti je uporabljati le domače stranišče. 3. Osnažimo si roke po vsaki uporabi stranišča in pred vsakim kosilom oziroma južino. 4. Pri sumljivih znakih (bolečine v trebuhu, bljuvanje, driska) je povprašati takoj zdravnika.

Gospodarstvo.

Predavanja o kletarstvu. Vinarski nadzornik B. Skalicky v Novem mestu priredi tekoče jeseni v naslednjih krajih predavanja o umnem kletarstvu:

1. V ponedeljek (praznik) 8. septembra t. l. ob pol treh popoldne v Semiču.
2. V nedeljo, 14. septembra t. l. ob 7. uri zjutraj v Št. Petru pri Novem mestu.
3. V nedeljo, dne 21. septembra t. l. ob 7½ uri zjutraj v Sv. Križu pri Kostanjevici.
4. V nedeljo, dne 28. septembra t. l. ob 7½ uri zjutraj v Št. Rupertu.
5. V nedeljo, dne 5. oktobra t. l. ob 7½ uri zjutraj v Trebnjem.
6. V nedeljo, dne 12. oktobra t. l. ob 7½ uri zjutraj v Št. Jerneju.
7. V nedeljo, dne 19. oktobra ob 8. uri zjutraj na Čatežu pri Veliki Loki.

Z ozirom na veliko važnost umnega kletarstva za vinogradnike, se priporoča, da se vinogradniki v obilem številu predavanj udeležujejo.

Gospodinjstva šola v Šmihelu pri Novem mestu prične svoje novo šolsko leto s 15. oktobrom t. l. — Šola je šestmesečna ter traja do 15. aprila 1920. V šolo se sprejemajo letos samo vnanje gojenke, ki stanujejo v bližnji okolici ter morajo same skrbeti za potrebno hrano. Prošnje za sprejem je vložiti zadnji čas do 1. oktobra t. l. pri vodstvu gospodinske šole v Šmihelu pri Novem mestu, kjer se dobe tudi potrebna navodila. Prošnje so koleka proste.

Kmetijska šola na Grmu prične z mesecem novembrom novo šolsko leto 1919/20. Zimska šola traja dve zimi; od novembra do konca marca. Priporočamo to šolo predvsem sinovom iz živinorejskih

in poljedelskih krajev. Letna šola traja od novembra do konca oktobra in je namenjena predvsem sinovom iz vinorodnih krajev. Za sinove revnih posestnikov je oddati po 10 prostih mest za zimsko in letno šolo. Prošnje za sprejem, katerim je priložiti krstni list ali domovnico, zadnje šolsko spričevalo, zdravniško in npravstveno spričevalo ter izjavo staršev ozir. varuha, s katero se zavežejo plačevati stroške šolanja, je vložiti zadnji čas do 1. oktobra t. l. na ravnateljstvo državne kmetijske šole na Grmu pri Novem mestu, kjer se dobe tudi vsa potrebna pojasnila. Prošnje so koleka proste. Prošnjam za prosta mesta je priložiti tudi oblastveno potrjeni premoženjski izkaz.

Lesna industrija. Naši lesni producenti in industriji so že pred meseci spoznali, da se morajo združiti v tesne in krepke organizacije, koje jim naj zajamčijo, da bodo svoje blago v primernih prilikah spravili v promet. Pri tem so si bili v svesti, da mora tako združenje obvarovati našo deželo pred zloglasnim prekupčevanjem in verižarstvom, vzevetelini za časa vojne. Niti se ne sme pozabiti preteče nevarnosti židovske invazije iz sosednih pokrajin, ki jih preveč tepe hebrejska šiba. — Meseca maja se je osnovalo v Ljubljani pod egido „Zveze industrijev na slovenskem ozemlju kraljestva SHS“ strokovno društvo, kojega namen je, vsestransko zastopati skupne interese lesne produkcije in industrije. Dne 23. avgusta t. l. se je to društvo, ki je že od početka sem delovalo z vidnim uspehom, na novo in tesneje konstituiralo pod imenom „Pannonia“, društvo lesnih industrijev v Ljubljani. — Obnovljeno društvo noče delati bojovite konkurence solidni domači lesni trgovini, nasprotno je ves čas v prijaznih odnosih s sličnimi organizacijami lesnih trgovcev in postopa z istimi povsod solidarno, kjer gre za skupne stanovske težnje in za koristi te važne panoge v našem gospodarstvu. Vendar pa se je dejanski izkazala potreba, upoštevati različnost produkcijskih in trgovskih prilik naše industrije in dejstvo, da združuje „Pannonia“ že izdatno število velikih podjetij v svojem delokrogu, dokazuje prav jasno, da se je društvo osnovalo povsem na stvarni podlagi, na temelju zdrave gospodarske politike. — Društvo ima svojo pisarno v Šelenburgovi ulici št. 7/II, nad Jadransko banko, in naj interesenti tam zahtevajo informacij. Dasi obsega „Pannonia“ že precejšen del slovenske lesne produkcije, vendar vabi zlasti večja domača podjetja ter sorodne zadruge, v kolikor že niso vezani v drugih zvezah, da pristopajo „Pannoniji“ in si tako zagotovijo uspešno razpečevanje svojega blaga doma in neposredno na inozemske odjemalce. Obenem pa more društvo svetovati in podpirati svoje člane v vseh vprašanjih in težnjah lesne industrije in trgovine.

Oddaja plemenskih bikov. Poverjenišvo za kmetijstvo bo razdelilo v torek, dne 16. septembra t. l. 12 čistokrvnih montafonskih bikov v povprečni starosti 1 in pol leta potom javne dražbe na pristavi v Goričanah pri Medvodah. Živinorejci se vabijo, da ne zamude ugodne prilike za nakup potrebnih plemenjakov, zlasti iz krajev, kjer bikov primanjkuje in kjer imajo enobarvno sivo živino. Opozorjamo na to priliko tudi naša županstva zaradi razglasa in naše živinorejske zadruge.

Srbsko nakupovanje plemenske govedi v Sloveniji. Glavna zveza srbskih kmetijskih zadrug namerava v kratkem v naši pokrajini nabaviti plemenska goveda za one tamošnje živinorejce, ki so med vojno prišli ob živino. Ker je ravno vnovčevanje plemenske govede izredne važnosti za bodočnost in povzdigo naše živinoreje, priporočamo vsem živinorejcem, živinorejskim zadrugam in drugim kmetijskim organizacijam, da gredo tem nakupovalcem pri nakupovanju in prevažanju živine kolikor mogoče na roko. — Deželna vlada za Slovenijo, poverjenišvo za kmetijstvo.

Izvoz iz Jugoslavije. Odslej se sme glasom odredbe C. U. 8493, 16. avg. 1919

Za jesensko saditev imamo lepe jablane, hruške in slive (češplje)

v zalogi. Vrsto in cene na zahtevo pismeno. Ker je jesenska saditev veliko ugodnejša nego spomladanska, priporočamo takojšnjo naročitev.

Razpošiljati se začne v drugi polovici vinotoka in sicer po vrsti, kakor bodo dohajala naročila.

Sadna drevesnica graščine Mokrice
pošta Jesenice na Dolenjskem.

Centralne uprave izvažati iz naše države le proti zdravi valuti. Ta omejitev velja tudi za vino, žganje, jabolčnik, koruzne storže in vinske drože, kateri predmeti so se doslej glasom odredbe C. U. 4819, 25. junija 1919 Centralne uprave lahko izvažali proti plačilu izvozne pristojbine brez omejitve glede valute. Izvoz medu, lanenega semena, malin in drugega jagodičja, pa je sploh prepovedan.

Gornja Straža.

IV.

Sedaj pa prosimo našo mlado novo vlado Jugoslavijo:

1. Da nam vsa javna pota in steze z uradnimi deželnimi mejniki omeji glede širskosti.

2. Da ukaže deželni kmetijski šoli na Grmu napraviti, urediti in vzdržati vsaj jedno javno pot in jedno javno stezo kot zgled, vzorec, mušter, osobito glede širskosti, napetosti in odpeljave potne vode. Po tem vzorcu naj bi bila vsa javna pota in steze urejene po vsem Dolenjskem do določenega roka (dveh let).

3. Da vlada zapleni po preteku določenega roka: vsa nepotrebna pota in steze; vse divje žive meje in neobdelano zemljo poleg potov; vse zemljiške parcele in poslopja, ki se dotikajo nepopravljenih potov; vso uprežno živino tistim neusmiljenim gospodarjem trinogom, ki svojo uprežno živino na zanemarnjenih in nepopravljenih potih z vožnjo trpinčijo, mučijo in uničujejo.

4. Vlada naj vso zaplenjeno živino, poslopja, zemljo proda na javni dražbi z obveznostjo, da mora kupec kupljeno zemljo v določenem roku kultivirati, pota pa popraviti po vzorcu. Z ogromnim denarnim izkupičkom pa vlada prav lahko vravna zavoženo avstrijsko valuto. Lenuh potov in trinog uprežne živine naj bo postavno izključen, biti lastnik zemlje in živine.

5. Vlada naj pomisli, koliko je vedno dobrih, pridnih, delavnih ljudi in družin, ki bi prav radi obdelavali zanemarnjeno rodno zemljo, pa jo nimajo, in jo ne smejo, ker je last lenuhov ali nebriznežev.

6. Vlada naj izposluje zakon, da bo vsaka zemljiška last, posest glede odpeljave potne vode v dolgosti 20 metrov dotakljiva.

7. Izpeljava gornjih naredb ne bi prizadejala vladi novih stroškov, ker imamo zadostno število kmetijskih in poljedelskih nadzornikov, kakor: vinarski, sadjarski, vrtnarski, gozdarski, kletarski nadzorniki itd. Ti bodo kot taki v teku jednega leta več storili za napredek kmetijstva, kakor sicer deset let.

8. Vlada naj pomisli, kaj pomaga subvencionirati uzorne hleve in gnojšča, nagraditi bibe in žrebce, če se pa na drugi strani naša uprežna živina na skrajno zanemarnjenih potih trpinči, muči, zatira in takorekoč sistematično brez potrebe uničuje.

9. Vlada naj pomisli, da so gospodarska pota lasne žilice, odvodnice in privodnice vsega telesa našega kmetijstva, ogrožje in okostje naše rodne zemlje; in ker je kmetijstvo s tem tako v notranjosti, kakor v sestavi bolno, je ni pomoči drugje, kakor v najhitrejši ureditvi gospodarskih potov in stez.

Na delo tedaj, na delo, na hitro delo, brez odlašanja na delo, na delo za vravnavo vseh potov in stez, na delo po vsem Dolenjskem!

Ti blagi potnik pa potuj le dalje in dalje po vsem Dolenjskem! Opazuj, budi, opominjaj! Morebiti zasiže kedaj tudi našim dolenjskim potom luč svobode in napredka. Hudournih potnih voda in blata osvobodjena pota povzdignila bodo naše zanemarnjeno kmetijstvo na vrhunc napredka, omike in kulture.

Doneski k vremenoslovju Bele Krajine.

(26)

J. Šašelj.

VI. Kakšno vreme smo imeli v Beli Krajini, zlasti v adleški župniji, v zadnjih 10 letih v posameznih mesecih.

Mesec marec je bil prav neugoden. Imeli smo sicer nekaj lepih in solnčnih dni, a večinoma pa je bilo le grdo vreme. Sneg je ležal še skoraj ves mesec. Proti solncu je sicer skopnil do sv. Jožefa, a v senci in po dragah pa ga je bilo še dosti, zlasti pa še po-hostah, kjer ga je bilo še koncem meseca skoraj do enega čevlja na debelo. 21., 22. in 24. pa je zopet prav hudo snežilo po noči in po dnevu in je padlo zopet čez 1 ped snega. Sploh smo bili imeli v tem letu v Beli Krajini dosti več snega, kakor drugod po Kranjskem in Štajarskem, kakor so nam bili pravili vojaki in tujci. Februarja je bil pri nas vojak, in se je čudil, koliko je v Beli Krajini snega, češ, da ga je na Notranjskem prav malo. 1. marca pa nam je pravil zopet drugi vojak, ki je prišel iz Štajarskega, da so po Spodnjem Štajarskem orali in sejali, ker ni bilo tam nič snega, pri nas pa ga je bilo takrat do kolena. Tudi okoli Kranja, Kamnika in Ljubljane ga je bilo neki prav malo, a pri nas pa izredno veliko, da so se rušile pod njim strehe, kakor v Purgi, na Bednju in v Tribužah. Zaradi debelega snega niso mogli ljudje tudi v tem mesecu skoraj nič delati, razun v vinogradih, kjer so rezali nekateri v snegu ali blatu par dni pred sv. Jožefom, drugi pa šele koncem meseca. Po polju pa niso mogli nič delati ves mesec. Do zadnjega marca ni bil skoraj nikdo še oral ali sejati. Povprečne zime ozir. topline smo imeli v tem mesecu zjutraj ob 7. od 5 do 9-5 C, popoldne ob 2. pa od 1 do 11-5 C.

V tej dolgi in hudi zimi je bilo ljudem posebno hudo tudi še za krmo, katere so bili dobili minulega leta tako malo. Zato so tolkli po nekaterih hišah klasunce, to je turšične stroke in te osoljene polagali živini. Neka žena pa je, ko ji je zmanjkalo krme, raztrgala najpreje streho na svinjaku in slamo izpolagala kravi. In ko je te zmanjkalo, pa še štalo, da ji ni poginila krava, ker ji ni imela polagati kaj drugega. Sneg je polomil tudi obilo drevja in naredil precej škode tudi po vinogradih, kjer je polomil tudi obilo trt. Tudi zajci so naredili veliko škode po sadnem drevju in vinogradih, kjer so oglodali drevje in trte. Vsled prehude zime pa je poginilo v naši župniji tudi nekaj prascev, ovac in eno tele. Več brejih svinj pa je vsled hude zime tudi zvrglo, ker imajo ljudje

Hranilnica in posojilnica

za Kandijo in okolico

registrovana zadruga z neomejeno zavezo

v lastnem domu v Kandiji

sprejema hranilne vloge od vsacega, če je njen ud ali ne, ter obrestuje

po čistih 2 $\frac{1}{2}$ %

Posojila se dovoljujejo na osebni kredit in na vknjižbo

po 4%

slabe in mrzle hleve. Veliko je trpela pa vsled zime in pomanjkanja tudi goveja živina, ki je močno oslabela, posebno še krave, da niso mogle stati po hlevih in da so kar padale po tleh, in da so jih morali vzdigovati. Nekaj jih je pa tudi poginilo ali pa so jih morali priklati, kar pa ni čudno, vsaj je bil po nekaterih hlevih led in pa stelja vsa zmrznjena. — Vsled strašne zime so pozebli tudi orehi, da nekateri niso ali sploh nič odganjali, ali le prav slabo.

Razvedrilo.

Če se dva kregata, se tretji veseli. Sodnik: „Vi ste bili priča, ko sta se zakonska pripravila; ali ste se kaj izpodtikali nad tem?“ — Priča: „Kaj še! Vesel sem bil, da nisem oženjen!“

Napek razumela. Migovec pride pijan domov ob treh zjutraj. Ona ga začne zmerjati. On pa mrmra: „Memento mori!“ — „No ja — pravi ona — to že vem, če se ne moreš izgovarjati, pa kolneš!“

Zlobnež. Gospodinja svojemu gostu: „Verjemite mi, da le oženjen človek vé, kaj je srečno življenje!“ — Samec: „Imate prav, — ampak potlej je prepozno!“

Zakonska ničla. A: „No, kako se kaj počutiš v zakonskem stanu?“ — B: „Prav slabo! Kaditi ne smem, vina in piva ne smem piti in z doma iti tudi ne!“ — A: „Torej moraš obžalovati, ker si se poročil?“ — B: „Tudi obžalovati ne smem!“

Prvo kosilo. A: „Kako se je tvoji ženi posrečilo prvo kosilo?“ — B: „Prav slabo, — — še kuharske bukve so se prismočile!“

Skregana. Žena možu pri kosilu: „Zapri no kuhinjska vrata! Saj ni treba, da bi dekla slišala, da nič ne govoriva!“

O te ženske. A: „Zakaj se pa sestrice-dvojčice vedno pripravljajo?“ — B: „Sleharna trdi, da je prva na svet prišla in hoče biti ta mlajša!“

Zakaj — zato. A: „Zakaj se pa so-sed in ona ne zastopita?“ — B: Zato, ker se že pred poroko nista razumela!“ — A: „Kako je to?“ — B: „I, no, on je mislil, da ima ona denar in ona je mislila, da ga ima on!“

Zakon. Mož: „Tolikrat se sliši, da zakonski, ki se ne zastopijo, živé kakor pes in mačka. Le poglej našega psa, kako lepo leži na solncu zraven mačke!“ — Ona: „Zveži ju skupaj, pa boš videl, da bo drugače!“

Kratko pa dobro. Ani: „Papa, kdaj pa se imenuje obleka, najnovejša moda?“ — Papa: „Kadar je še bolj neumna, kakor prejšnja!“

30 kron nagrade

dobi dotični, ki naznani osebo, koja je prodajala v mestu ali okolici pred kakimi 22 dnevi šest rumenih, za zakol še ne godnih rac. Zglasiti se je pri upravnistvu Dol. Novic.

Mala hiša

se odda v najem s 1. novembrom t. l. v bližini Novega mesta. Zraven spadajo dve njivi. Posestev bi lahko najemnik pozneje tudi kupil. Naslov se izve pri upravnistvu Dol. Novic.

Tvrška E. GUŠTIN v Metliki - dobavlja **poljedelske stroje** vseh vrst. — Zahtevajte cenik!

Župni urad v Št. Petru kupi dobro ohranjen **vinski sod**

15 do 25 hektolitrov

Vinskega kamna

500 do 100 kil ima na prodaj po zmerni ceni Janez LUZAR, Gor. Suhadol, pošta Brusnice, Dolenjsko.

ŠIVALNI STROJ

Singerjev, predvojno blago, nov, je na prodaj. Naslov pove uprava Dol. Novic.

Trgovski lokal

se išče v najem. Naslov pove upravništvo Dol. Novic.

Oglas.

Kupi se parna ali vozna žaga. Vsaka množina bukovih, hrastovih in mehkih drv.

Obvezne ponudbe poslati na družbo: „Impex“ v Ljubljani.

Proda se hiša

s sadnim vrtom, kozolec, trije svinjaki in šest velikih parcel, pripravne za vinarstvo, v bližini farne cerkve v Beli cerkvi pri Novem mestu. Cena 20.000 kron. Poizve se pri Franc Ljubi v Novem mestu št. 66 (rotovž).

Nekaj Lefošev patronov

kal. 16 in central patronov kal. 12, ima za oddati IVAN PETRIČ, Kandija št. 42, p. Novo mesto. — Na zahtevo preskrbi tudi

lužni kamen

(kamen za žajfo kuhati).

Lekarna

J. BERGMANN

v NOvem MESTU

kupuje po najvišji ceni:

kimel, janež, bezgovo cvetje, lipovo cvetje, kamilice, žavbelj, ajbiš, tavžentrože, lisičjega repa seme (štupa) ženof in druga zdravilna zelišča sveža ali suha

Oglje za likati

dobavlja tvrška Josipina KASTELIC, Novo mesto št. 112. Istotam se dobi vsaki dan sveži **kvas (droži).**